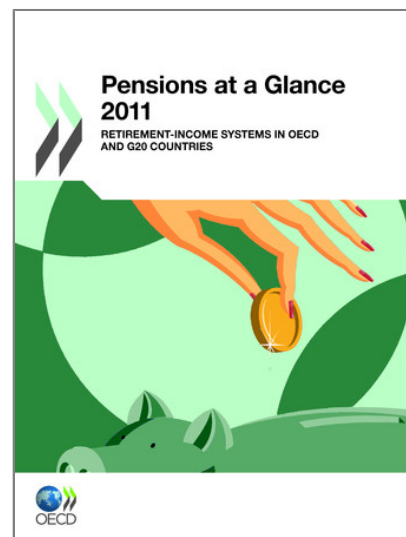

OECD *Multilingual Summaries*

Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries

Summary in Finnish

Eläkekatsaus 2011: Eläketulojärjestelmät OECD- ja G20-maissa

Suomenkielinen tiivistelmä

- Eläkekatsauksen neljännen painoksen aiheena ovat eläkkeet, eläkkeelle siirtyminen ja elinajanodote. Monissa maissa on nostettu eläkeikää väestön ikääntyessä ja eläessä pitempään. Joissakin maissa on otettu käyttöön automaattinen yhteys eläkkeiden ja elinajanodotteen välillä. Viimeaikaisissa eläkeuudistuspaketeissa tuetaan tavallisesti kannustimien avulla työskentelyä eläkkeelle siirtymisen sijaan. On kuitenkin vaikeaa varmistaa, että vanhemmille työntekijöille löytyy tarpeeksi työpaikkoja.
- Viisi erikoiskappaletta muodostavat syvällisen katsauksen näihin tärkeisiin poliittisiin ongelmiin: eläkeikä, eläkekäyttäytyminen, eläkkeelle siirtymisen eläkekannustimet, vanhempien työntekijöiden kysyntä ja eläkkeiden yhdistäminen elinajanodotteeseen.
- Tämä painos päivittää tietoja OECD-maiden eläkejärjestelmien tärkeimmistä ominaisuuksista ja ennustaa, minkälaisia nykypäivän työntekijöiden eläketulot ovat. Raportissa kuvaillaan laajennettua 34 indikaattorin ryhmää ja käsitellään kansallisia eläketulovaihtoehtoja, eläkeoikeuksia, vanhempien ihmisten tuloja, eläkejärjestelmien rahoitusta, yksityisiä eläkkeitä sekä eläkejärjestelmään vaikuttavaa demografista ja taloudellista taustaa.
- Tässä painoksessa analysoidaan useampia maita kuin aikaisemmissa painoksissa, mukaan lukien OECD:n neljä uutta jäsentä: Chile, Viro, Israel ja Slovenia. Mahdollisuuksien mukaan esitetään myös tärkeimpien G20-talouksien tiedot: Argentiina, Brasilia, Kiina, Intia, Indonesia, Venäjä, Saudi-Arabia ja Etelä-Afrikka. Euroopan unionin 27 jäsenmaata mukaan lukien tässä raportissa käsitellään yhteensä 43 maan taloutta.

Eläkeuudistuskiistat - etenkin eläkeiän nostamiseen liittyen - eivät ole olleet kauan poissa uutisotsikoista viimeisen, kesäkuussa 2009 ilmestyneen, Eläkekatsauksen julkaisemisen jälkeen. Siksi vuoden 2011 painoksen aiheeksi sopivatkin eläkkeet, eläkkeelle siirtyminen ja elinajanodote sekä niiden väliset yhteydet.

"Eläkeikä ja elinajanodote, 1950-2050" on ensimmäinen Osan I viidestä erikoiskappaleesta. Siitä ilmenee, että noin puolessa OECD-maista eläkeiän nostaminen on jo aloitettu tai sitä suunnitellaan lähitulevaisuuteen. Naisten eläkeikä nousee 18 maassa ja miesten 14 maassa. Vuoteen 2050 mennessä OECD:n kummankin sukupuolen keskimääräinen eläkeikä nousee melkein 65:een. Tämä tarkoittaa, että vuoteen 2010 verrattuna miesten eläkeikä nousee melkein 2,5 vuotta ja naisten 4 vuotta.

Elinajanodote nousi melkein jatkuvasti 1900-luvun toisella puoliskolla. Tämän seurauksena eläkkeellä vietetty aika on pidentynyt? Vuodesta 1960 vuoteen 1993 kansallisen eläkeiän aikaisen elinajanodotteen keskiarvo nousi 13,4 vuodesta 16,5 vuoteen. Naisten odotettu eläkkeen kesto vuosi vuoden 1960 4,8 vuodesta 21,6 vuoteen vuonna 1993. Osaksi tämä kertoo pitemmästä elinajanodotteesta. Kolmasosa kasvusta johtuu kuitenkin matalammasta eläkeiästä: vuodesta 1950 vuoteen 2010 kymmenen OECD-maata laski miesten eläkeikää jossain vaiheessa ja 13 laski naisten eläkeikää.

Useimpien ennusteiden mukaan tulevaisuudessa elinajanodote pitenee. YK:n ennusteiden mukaan vuoteen 2050 mennessä elinajanodote tavanomaisen eläkeiän jälkeen nousee vielä miehillä 20,3 vuoteen ja naisilla 24,5 vuoteen. Nousu tulee tapahtumaan tulevaisuuteen suunnitelluista eläkeiän korotuksista huolimatta. Vain viidessä maassa eläkeikää on nostettu tarpeeksi vakaannuttamaan sekä miesten että naisten eläkkeellä vietetyn elämän pituus seuraavien neljän vuosikymmenen aikana. Lisäksi neljässä maassa näin on tehty vain naisten kohdalla.

Tässä analyysissä tarkastellaan vain tavanomaista eläkeikää. Suurin osa ihmisistä OECD-maissa kuitenkin jää eläkkeelle ennen tavanomaista eläkeikää. Tämä käy ilmi 2. kappaleesta "Eläkkeelle siirtymisen ja vanhempana työskentelemisen trendit". Varsinainen ikä, jolloin poistutaan työmarkkinoilta laski 1970- ja 1980-luvulla. Pitkäaikainen aikaisemman eläkkeelle jäämisen trendi päättyi kuitenkin miesten kohdalla 1990-luvun puolivälissä ja naisten kohdalla hieman myöhemmin. Vielä vuosina 2002-2007 keskimääräinen työmarkkinoilta poistumisikä oli OECD-maissa 4-5 vuotta matalampi kuin 1960-luvun loppupuolella. Miehillä se oli noin 63,5 vuotta ja naisilla 62,5 vuotta. Jos halutaan pelkästään pysyä ennustetun elinajanodotteen pitenemisen tahdissa vuoteen 2050 saakka, varsinaisen eläkeiän on noustava miehillä noin 66,5 vuoteen ja naisilla melkein 66 vuoteen. Tämä on osoitus siitä, kuinka suuri haaste hallituksilla on ratkaistavanaan.

Hallituksen käytettävissä olevat poliittiset ratkaisut työiän pidentämiseksi ovat kahden seuraavan kappaleen aiheena. Ensimmäisessä tarkastellaan "tarjontaa", kerrotaan eläkejärjestelmään sisältyvistä työn ja eläkkeelle jäämisen kannustimista. Toisessa tarkastellaan "kysyntää", tutkitaan kuinka voidaan varmistaa, että vanhemmille ihmisille on työtä.

Taloudellisten kannustimien vaikutuksesta eläkekäyttäytymiseen on ylivoimaisia todisteita. Kolmannessa kappaleessa käsiteltävät "Eläkkeelle siirtymisen eläkekannustimet" ovat siis tärkeitä taloudelliselle tehokkuudelle. Ne ovat kuitenkin tärkeitä myös oikeudenmukaisuuden takia. Enemmän työtä tekevien ja osallistuvien pitäisi saada suurempi eläke. Samoin niille, jotka joutuvat lopettamaan työnteon aikaisemmin, ei välttämättä omasta syystä, on turvattava kelvollinen elintaso.

Eläkekannustimien parantaminen on siksi ollut keskeinen osa useimpia eläkeuudistuksia: noin puolessa OECD-maista on ryhdytty toimenpiteisiin. Näihin muutoksiin kuuluvat varhaiseläkkeen tiukemmat kelpoisuusehdot, varhaiseläkeläisten suuremmat etuisuuksien menetykset ja suuremmat eläkkeet tavanomaisen eläkeiän jälkeen eläkkeelle siirtyville. Kolmannesta kappaleesta käy ilmi, että nämä uudistukset ovat olleet tehokkaita ja että enää vain muutamassa OECD-maassa on varhaiseläkettä vahvasti tukeva eläkejärjestelmä. Suurin osa maista voisi kuitenkin vielä parantaa eläkejärjestelmiensä taloudellisia kannustimia. Raportissa esitetään yhdeksän poliittista suositusta pidemmän työiän palkitsemiseen.

Jos työiän pidentämiselle on esteitä kysynnän puolella, työn teon kannustimien parantaminen saattaa olla vähemmän tehokasta. Neljännessä kappaleessa tarkastellaan erilaisia poliittisia ratkaisuja, joiden tavoitteena on "Vanhempien työntekijöiden työn löytämisen ja pitämisen helpottaminen". Työnantajien osalta esteen muodostaa ikä syrjintä, erityisesti vanhempien työntekijöiden mukautumiskyvyn kyseenalaistaminen. Ikä syrjinnän vastaiset lait ja julkiset tiedotuskampanjat toimivat usein (mutta eivät aina). Joissakin maissa ongelmana on vanhempien työntekijöiden palkkaamisen kalleus. Lisäksi työnantajat käyttävät varhaiseläkettä joskus käteväenä keinona vähentää työntekijöiden määrää.

Vanhempien työntekijöiden työllistymismahdollisuudet voivat myös olla rajoitettuja. Joskus heidän taitojensa arvo on laskenut ja koulutus keskitetään nuoremmille työntekijöille. Työn löytämisessä tarvitaan usein enemmän apua.

Uusiutuva aihe korkeampaan eläkeikään liittyvissä kiistoissa on ollut se, että suurempi vanhempien työntekijöiden määrä vähentää nuorempien työntekijöiden mahdollisuuksia. Tämä kannan tueksi ei ole todisteita. Hieman yli kaksikymppisten työllisyysaste korreloi vahvasti ja positiivisesti melkein kuusikymppisten työllisyysasteen kanssa. Asennetutkimuksen mukaan on todennäköistä, että useammat ovat sitä mieltä, että vanhemmat työntekijät huonontavat nuorempien työmahdollisuuksia maissa, joissa joko vanhempien tai nuorempien työntekijöiden työllisyys on huono.

Viidennessä kappaleessa palataan eläkkeisiin ja elinajanodotteeseen liittyviin ongelmiin. Noin joka toisen OECD-maan pakollisessa eläketulojärjestelmässä on tekijöitä, jotka muodostavat automaattisen yhteyden eläkkeiden ja elinajanodotteen muutoksen välille. Tämä on merkki suuresta muutoksesta eläkepolitiikassa.

Monessa maassa on ensinnäkin otettu käyttöön pakolliset maksuosuuksien mukaan määritellyt järjestelmät julkisen eläketurvan korvikkeena tai lisänä. Toiseksi joissakin maissa jakoperusteella toimivat julkiset eläkejärjestelmät on muutettu "laskennallisiksi eläketileiksi". Kolmanneksi parin maan järjestelmissä on yhteys etujen määrän tai eläkkeiden kelpoisuusehtojen ja elinajanodotteen välillä. Näiden muutosten lisäksi vapaaehtoisissa, yksityisissä eläkkeissä on siirrytty selvästi etuusperusteisista järjestelmistä maksuosuuksien mukaan määriteltyihin järjestelmiin.

Näillä muutoksilla on merkittäviä seuraamuksia sille, kuinka eläkkeiden kustannukset jaetaan elinajanodotteen noustessa. Suuremmassa määrin kustannukset ovat yksittäisten eläkeläisten harteilla pienempien etujen muodossa. Viidennestä kappaleesta ilmenee, kuinka epävarmoja elinajanodotteen ennusteet ovat. Kappaleessa arvioidaan myös aihetta "Eläkkeiden yhdistäminen elinajanodotteeseen". Lisäksi kappaleessa esitetään, kuinka keskimääräistä ennustetta hitaamman tai nopeamman elinajanodotteen kohentuminen vaikuttaisi eläkeoikeuksiin.

Osan I viisi erikoiskappaletta esittelevät ja arvioivat OECD-maiden käyttöön ottamaa kokonaispolitiikkaa vastauksena väestön ikääntymisen aiheuttamaan, hallitusten budjetteihin kohdistuvaan, kasvavaan paineeseen. Eläkeiän korotuksella - näkyvin ja laajimmin ymmärretty eläkejärjestelmän muuttuja - on tapana päästä uutisotsikoihin. Mutta nämä ovat vain pieni osa kaikkea sitä, mikä liittyy eläkkeisiin, eläkkeelle siirtymiseen ja elinajanodotteeseen.

Raportin Osa II päivittää Eläkekatsauksen kolmen viimeisen painoksen "Eläkepoliittiset indikaattorit" ja lisää 18 uutta indikaattoria. Lisäksi analyysi kattaa mahdollisuuksien mukaan myös ne G20-maat, jotka eivät tällä hetkellä kuulu OECD-maihin. Argentiina, Brasilia, Kiina, Intia, Indonesia, Venäjä, Saudi-Arabia ja Etelä-Afrikka.

Aluksi tarkastellaan eläkejärjestelmien suunnittelua, erittäin monenlaisia eläkejärjestelmiä kuvaavan luokituksen avulla (Osa II.1). Maiden väliset vertailut mahdollistetaan esittämällä eläkejärjestelmien tärkeimmät parametrit ja säännöt.

Näiden parametrien ja sääntöjen avulla mallinnetaan miesten ja naisten eläkeoikeuksia eri tulotasoilla (Osa II.2). Vaikka suurin osa indikaattoreista keskittyy pakolliseen eläketurvaan, raportissa analysoidaan myös tyypillisiä vapaaehtoisia yksityisiä eläkkeitä maissa, joissa ne ovat suosittuja. Erityisen huomion kohteena ovat eläkkeiden ja eläkeläisten verotus ja kuinka ne vaikuttavat elintasoon eläkevuosina työvuosiin verrattuna.

Eläkeoikeuksien analyysi on tulevaisuuteen suuntautunut, koska se tarkastelee etujen arvoa työntekijöille, jotka liittyvät työmarkkinoille tänä päivänä. Osan II.3 indikaattorit tarkastelevat tällä hetkellä eläkeiässä olevien ihmisten taloudellista tilaa: keskiarvotuloilla, -tulonlähteillä ja -köyhyysriskillä.

Yksilöihin keskittyvän analyysin jälkeen, Osassa II.4 tutkitaan eläkejärjestelmien rahoitusta kokonaisuutena. Kappaleesta löytyy tietoa julkisista ja yksityisistä eläkekuluista, pakollisten eläkkeiden eläkemaksuista ja julkisten eläkejärjestelmien maksuista kertyvistä kokonaistuloista.

Osassa II.5 kerrotaan eläketulojärjestelmien taustasta ja kontekstista, jossa ne toimivat. Näihin indikaattoreihin kuuluu väestötieteellisiä mittareita - esimerkiksi elinajanodote ja lisääntymiskykyisyys - sekä keskiansiot. Lopuksi Osassa II.6 on tietoa erityisesti yksityisistä eläkkeistä ja julkisista varaeläkerahastoista.

© OECD

Tämä yhteenveto ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alun perin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate Sähköposti: rights@oecd.org faksinumero: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

